

Da ”Den spanske Syge” hærgede

Skrevet 2008 af John Hardy Nielsen, bragt første gang i Lokalhistorisk Forenings medlemsblad ”Hanen”, efteråret 2009.

En gang i 1917 startede der en influenzalignende epidemi i den sydlige del af Kina. De første udbrud af epidemien var af en mildere type og havde ikke den samme alvorlige form som den senere fik, og derfor tog man ikke de tidlige meddelelser så alvorligt. Epidemien kom med skibstrafikken til den vestlige del af USA og i begyndelsen af marts 1918 nåede den til nogle store kaserner, bl.a. Fort Riley i staten Kansas, hvor den brød ud. Nu i den form, som blev så farlig. Her i disse overfyldte lejre blev flere tusinde unge soldater, som var under uddannelse til at blive sendt til de franske slagmarker, ramt af sygdommen og mange døde desværre. Når sygdommen blev kaldt ”Den spanske Syge” havde det ikke noget med udbredelsen af sygdommen at gøre. Men det faktum at Spanien holdt sig uden for krigen gjorde, at der ikke var censur i de spanske aviser, og derfor var de de første, der omtalte og beskrev sygdommen og deraf navnet.

Den omstændighed, at der var krig i Europa, og at der kom store mængder af soldater hertil fra USA, gjorde at epidemien bredte sig med lynets hast, og de forhold som soldaterne levede under ved fronterne, gjorde næppe udbredelsen langsommere. Den spanske syge bredte sig meget hurtigt og ved årsskiftet til 1919 var hele verden næsten berørt, og med undtagelse af Japan, som på det tidspunkt havde en stærk isolationspolitik, var alle lande ramt alvorligt. Man gætter på at den spanske syge i tiden fra udbruddet i 1917, og til den klingede af i 1921, krævede mellem 20 og 50 millioner menneskers liv, men nogle forskere mener at tallet er langt højere snarere nær de 100 millioner.

Her i Danmark fik den også alvorlige følger og mange familier blev hårdt berørt af den. Jeg har fundet to små stykker i Aalborg Stiftstidende som viser os følgerne af Den Spanske Syge.

Afskrift af artikel i Aalborg Stiftstidende, februar 1919

Den spanske Syge

135.618 ny tilfælde – en nedgang på ca. 15.000.

Sundhedsstyrelsens Opgørelse for December Maaned angaaende den spanske Syges hærgen foreligger nu. Den viser at December har ca. 15.000 færre Tilfælde end November, nemlig i alt 135.618 anmeldte Tilfælde. Medens det i November Måned var Svendborg og Odense amter der havde langt de største antal Tilfælde, er det i December tre jyske Amtskredse, der har de største Tal. Københavns Amt, der er det største, viser således med sine 199.000 Indbyggere 5000 Tilfælde, hvorimod Ringkøbing Amt, der har 141.000 Indbyggere, har 10.117 Tilfælde. Aalborg Amt med 135.000 Indbyggere har 9.518 Tilfælde og Randers med 135.000 Indbyggere har 9.607 Tilfælde.

Vi gengiver Tallene for de andre Amter (Tallene i Parenteserne er Indbyggertallene) København med 539.000 Indbyggere: 11.847, Roskilde Amt (59.000) 2.248, Frederiksberg Amt (105.000) 3.886, Holbæk Amt (119.000) 5.822, Sorø Amt (110.000) 5.934, Bornholms Amt (44.000) 2.275, Lolland-Falster (125.000) 6.441, Svendborg Amt (135.000) 5.578, Odense (127.000) 5.478, Assens (52.000) 3.070, Vejle (151.000) 6.170, Skanderborg (104.000) 7.940, Århus (123.000) 4.975, Hjørring (137.000) 7.510, Thisted (79.000) 4.004, Viborg (129.000) 6.282, Ribe (123.000) 4.904.

Næsten ½ Million Tilfælde i 1918.

Der foreligger nu endelig Opgørelse angaaende den Spanske syge i 1918, og det Tal der fremkommer, er kolossalt, nemlig i alt næsten en halv Million Tilfælde.

Epidemien begyndte, som man vil erindre, i Juni. Men først i Aarets sidste halvdel tog den fat for Alvor. For Aarets første halvdel er her da ogsaa kun at notere 8.974 Tilfælde, medens der for sidste halvdel 485.965. Det er i alt 494.936 Tilfælde - der mangler kun 5.000 i den halve Million.

Da befolkningen er paa 2.990.000 Sjæle, vil det sige, at 166 pro mille har været angrebet, - og det er hvert sjette Menneske, og dette er endda kun de anmeldte Tilfælde. De uanmeldte Tilfælde udgør, saavidt man ved Stikprøver har kunnet konstatere, langt flere - 1 ½ a 2 Gange saa mange. Det vil altsaa sige, at ikke blot i København, Hvor Dr. Med. Oluf Thomsen har konstateret at ca. 45 procenthavde været angrebne i 1918, er dette Tilfældet, men overalt i Landet.

De angrebne mister i mange Tilfælde haaret.

Blandt de mange uhyggelige Former, hvorunder den Spanske Syge viser sig, har man observeret endnu én. Den kendte Hudlæge Dr. Otto Haslund i København, oplyser at han i en Række Tilfælde har bemærket, at de Angrebne efter at have overstaaet Sygdommen, mister Haaret.

De forældreløse Børn

fra et fattigt, men stilfælt Hjem i Lyngsø ved Vegger, som for Jul mistede begge deres Forældre efter Angreb af den spanske Syge, har nu funden gode Hjem, takket være de Mennesker, som med et stort Hjerte har haft den smukke Tanke at være noget for disse 5 hjælpeløse Børn; den mindste, en lille Dreng, blev født efter Faderens Død og 3 Dage, førend Moderen døde. Børnene blev straks anbragt på Nibe Sygehus, hvor de fik en kærlig Pleje baade fra Læge Voss' og Sygeplejersken Frk. Jensens Side.

Da Børnene kom fra Sygehuset, friske og sunde, var de næsten nøgne, men de blev fint ekviperede hos Manufakturhandler Johansen i Nibe for de Penge, som blev undertegnede tilsendt fra gode Mennesker, og nu er Børnene anbragt i gode, velstillede Plejehjem i Veggerby hos Husejer Peter Fristrup, Gaardejerne Søren Jensen, Peter Søgaard og Christen Schmidt samt den lille Dreng hos Boelsmand Søren Peter Sørensen, Lyngsø.

Veggerby, i Januar.

Christen Schmidt.

Den næste afskrift, der ogsaa er fra Aalborg Stiftstidende, er om en meget lokal sag

De forældreløse Børn

De forældreløse børn fra et fattigt, men skikkelig Hjem i Lyngsø ved Vegger, som for Jul mistede begge deres Forældre efter Angreb af den Spanske Syge, har nu funden gode hjem, takket være de Mennesker, som med et stort Hjerte har haft den smukke Tanke at være noget for disse 5 hjælpeløse Børn. Den mindste, en lille Dreng, blev født efter Faderens Død og 3 dage før Moderen døde. Børnene blev straks anbragt på Nibe Sygehus, hvor de fik kærlig Pleje baade fra Læge Voss og Sygeplejersken Frk. Jensens Side.

Da Børnene kom fra Sygehuset, friske og sunde, var de næsten nøgne, men de blev fint ekviperede hos Manufakturhandler Johansen i Nibe for de Penge, som blev undertegnede tilsendt fra gode Mennesker, og nu er Børnene anbragt i gode, velstillede Plejehjem i Veggerby hos husejer Peter Fristrup, Gaardejerne Søren Jensen, Peter Søgaard og Christen Schmidt samt den lille Dreng hos Boelsmand Søren Peter Sørensen, Lyngsø.

Veggerby i Januar
Christen Schmidt

skrevet kommentarer ud for de pågældende som har forsømt, udlægger jeg det på den måde, at man ikke måtte gå i skole hvis der var sygdom i familien. Ser man så på månederne november 1918 og januar 1919 kan man se at sygdomsforløbet strækker sig op til to måneder i enkelte tilfælde og fraværet også er stort i de to måneder. I januar måned er læreren sikkert blevet syg, for skolegangen er blevet suspenderet fra den 7. januar og til og med den 11. januar og der står der at skolen er lukket på grund af den spanske syge.

Folk prøvede på mange måder at undgå at blive smittet eller at smitte andre. Vi kan jo se at man holdt børnene fra at gå i skole, når der var sygdom i hjemmet, og jeg fik en beretning af en dame som er født i marts 1919. Hendes mor fortalte hende senere at hun (moderen) havde været bange for at få den spanske syge, og da de på gården havde nogle unge tjeneste folk i hvis familie havde sygdommen, lovede hun, at folkene kunne få vasket deres tøj på gården i stedet for at tage hjem for at få det vasket, som man var vant til, så man isolerede jo på en måde gården.

Jeg har her prøvet at fortælle lidt om den spanske syge, men er man interesseret i at vide mere kan man på Internettet søge på Google under ”Den spanske syge”. Her er der mange artikler der fortæller om emnet. Vil man ikke læse dem alle, er der én side som jeg synes er god nemlig [www: historie-nu.dk/spanskedame.pdf](http://www.historie-nu.dk/spanskedame.pdf). Der er jo også den mulighed, at hvis man kender nogle ældre mennesker, så prøv at få dem til at fortælle om den spanske syge; men skynd dig, der er ikke så mange tilbage, der selv har oplevet den.